

Nr 27

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vidgad rätt för jordbrukare och rörelseidkare att vid beskattning åtnjuta avdrag för värdeminskning å maskiner och inventarier.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:252 av herr *Arvidson m. fl.* och II:308 av herr *Magnusson i Tumhult m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om införande av rätt att vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt den s. k. kontantprincipen avdraga kostnad för anskaffande av maskiner och redskap genom värdeminskningssavdrag enligt avskrivningsplan»; samt

2) de likalydande motionerna I:435 av herr *Hagberg m. fl.* och II:530 av herr *Heckscher m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 3 c samt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Anvisningar

till 29 §.

3. c. Värdeminskningssavdrag med — — — särskilda bestämmelser.

Jämknings — — — i räkenskaperna.

Har skattskyldigs — — — för utskylder.

Ådagalägger skattskyldig, — — — bokförda värdet.

Har ett — — — återstående beloppet.

Skattskyldig må utöver avdrag enligt bestämmelserna i denna punkt åtnjuta avdrag för beräknad framtida prisstegring med ett belopp, motsvarande en femtedel av anskaffningskostnaderna för sådana under beskattningsåret anskaffade maskiner och andra inventarier, vilka vid utgången av beskattningsåret fortfarande tillhörde rörelsen. Vid tillämpning av denna bestämmelse skall iakttas, att kostnaderna för anskaffning av maski-

ner och inventarier med en varaktighetstid av högst tre år samt av begagnade inventarier icke må medräknas samt att, då fråga är om inventarier, som av den skattskyldige förvärvats från rörelseidkare med vilken han är förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, anskaffningskostnaden må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

4. Skattskyldig må, ——— undgå taxering.

Avdrag för ——— tillgångarna anskaffats.

Hava under ——— lägre belopp.

Har ett ——— av anskaffningsvärdet.

Har skattskyldig ——— anskaffade tillgångar.

Oaktat vad ——— en skattskyldig.

Då tillgångar, ——— till 28 §.

Finnes skattskyldig ——— fråga verkställdes.

Den omständigheten ——— tredje stycket.

Har före ——— tillgodoräknats honom.

Vad i punkt 3 c sista stycket stadgas om extra avdrag på grund av prisstegring skall äga motsvarande tillämpning i fråga om maskiner och andra inventarier, för vilka avdrag för avskrivning åtnjutes enligt bestämmelserna i denna punkt.

Har aktiebolag ——— följande åren.

Angående avdrag ——— till 41 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1964 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1964 eller tidigare år. I samband härmed skall iakttagas följande. Oaktat bestämmelserna i punkt 3 c sista stycket samt i punkt 4 elfte stycket av anvisningarna till 29 § skola för de beskattningsår, beträffande vilka taxering verkställas åren 1965—1967, extra avdrag för beräknad framtida prisstegring medgivas med i det följande angiven procentuell andel av anskaffningskostnaderna för under vederbörande beskattningsår anskaffade maskiner och andra inventarier, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1965, fem procent av anskaffningskostnaderna,

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1966, tio procent av anskaffningskostnaderna, samt

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1967, femton procent av anskaffningskostnaderna.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I:252 och II:530 (jfr II:526).

Gällande rätt

När inkomst av jordbruksfastighet vid taxering redovisas enligt *kontantmässiga grunder* får enligt 22 § 2 mom. kommunalskattelagen avdrag icke göras för värdeminskning å inventarier. I stället erhålles enligt 22 § 1 mom. samma lag avdrag för kostnad för anskaffning av inventarier till ersättning för avyttrade, utrangerade eller förlorade. I punkt 1 första stycket av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen stadgas, att såsom driftkostnad icke får avföras kostnad för anskaffande av sådana inventarier, till vilka motsvarighet förut icke funnits å fastigheten. Om alltså en lantbrukare inköper maskiner av annan art än dem han förut haft eller till följd av brukningssättets omläggning inköper ökat antal kreatur, så är detta att hänföra till nyuppsättning, varför kostnaden ej får avräknas som driftkostnad. Nyuppsättning och nyanskaffning kan samtidigt föreligga, exempelvis om äldre maskin ersättes med ny av annan och dyrbarare konstruktion. I dylikt fall upptages såsom driftkostnad det belopp, som skulle belöpa å en den förbrukade maskinen motsvarande ny sådan.

Mot dessa avdragsregler svarar bestämmelsen i 21 § första stycket kommunalskattelagen, att vad som erhållits genom löpande försäljning (ej realisation) av levande och döda inventarier skall upptagas såsom intäkt av jordbruksfastighet.

Vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt *bokföringsmässiga grunder och av rörelse* får i princip åtnjutas årliga värdeminskningsavdrag för kostnader för anskaffande av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier. Undantagsvis må sådan anskaffningskostnad i sin helhet avdragas som omkostnad redan under anskaffningsåret, nämligen i de fall då tillgången beräknas bli förbrukad inom högst tre år.

De närmare bestämmelserna om avdrag för värdeminskning av maskiner och inventarier återfinns i punkterna 3 och 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (jfr punkt 1 fjärde stycket av anvisningarna till 22 § samma lag). Såvitt här är av intresse innebär bestämmelserna i huvudsak följande. Vid tillämpning av s. k. planenlig avskrivning bestämmes det årliga värdeminskningsavdraget normalt enligt avskrivningsplan till viss procent av tillgångens anskaffningsvärde. Saknas utredning om anskaffningsvärdet, må avdrag beräknas till viss procent av bokförda värdet eller av annat lämpligt värde. Huvudregeln för s. k. räkenskapsenlig avskrivning medger avdrag årligen med högst trettio procent av summan av ingående bokfört värde å inventariebeståndet och anskaffningskostnaden för under året inköpta inventarier. Enligt en kompletterande regel får tillgångarna nedskrivnas till ett värde motsvarande restvärdet vid en årlig avskrivning med tjugu procent av inventariebeståndets anskaffningsvärde. Understiger inventariebeståndets verkliga värde även det angivna restvärdet,

medges avdrag även för härav betingad ytterligare avskrivning. Vare sig man tillämpar planenlig eller räkenskapsenlig avskrivning utgår man från tillgångens »historiska» anskaffningskostnad. Någon upp- eller nedräkning vid höjd resp. sänkt återanskaffningskostnad ifrågakommer alltså inte. Skillnaden mellan de båda avskrivningsmetoderna ligger främst däri, att medan den planenliga avskrivningen är ställd i relation till tillgångens antagna årliga förslitning, den räkenskapsenliga avskrivningen är i princip oberoende av förslitningens omfattning.

Historik

1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga behandlade frågan om införande av rätt till avdrag för värdeminskning å inventarier i jordbruk i sitt betänkande med förslag till ändrade bestämmelser i fråga om taxering av inkomst av jordbruksfastighet samt lag om jordbruksbokföring (SOU 1946: 29). De sakkunniga, som föreslog att för samtliga jordbrukare taxeringen skulle ske efter bokföringsmässiga grunder, anförde bl. a. följande rörande avdrag för värdeminskning av inventarier.

Gällande bestämmelser beträffande avdrag för anskaffning av inventarier i jordbruket medföra å ena sidan att den vinst, som kan uppstå i samband med realisation av inventarierna vid jordbrukets upphörande, i regel ej beskattas, samt å andra sidan att avdrag för realisationsförlust ej medges. Bestämmelserna föranleda dessutom ojämnhet i beskattningen på så sätt, att den under ett beskattningsår erlagda kostnaden för ersättningsanskaffning skall till hela sitt belopp avdragas på en gång såsom driftkostnad. Denna anordning kan medföra, att utgift för förnyelse av exempelvis en mera dyrbar maskin icke kan helt utnyttjas av den anledning, att årsintäkterna icke förslå till att täcka, förutom de vanliga årsutgifterna, jämväl förnyelsekostnaden. Det avdrag, som icke kan utnyttjas det år, då utgiften gjorts, får nämligen icke avdragas ett senare år, ty enligt gällande lagstiftning skall i princip varje års resultat tagas till beskattning för sig. Det måste emellertid ur principiell synpunkt anses stridande mot ett rationellt beräkningssätt i fråga om årsavkastning att låta kostnader för förnyelse av maskiner och inventarier med flerårig varaktighetstid avdragas med hela kostnadsbeloppet under första året av deras användningstid. Kostnader för anskaffande av driftinventarier, som äro avsedda att under flera år användas i jordbruksdriften, böra nämligen enligt sakens egen natur icke betraktas såsom årsomkostnader. Nyanskaffning av inventarier lär i allmänhet förekomma synnerligen ojämnt och med långa tids mellanrum; vid jordbruk med en uppsättning av helt nya driftinventarier behöva dessa icke förnyas förrän efter flera år och då måhända i stor omfattning. Årsresultaten bliva därför missvisande, om kostnader av ifrågavarande slag icke få avdragas under ett flertal år utan i stället under vissa år med längre eller kortare mellantider hopa sig till betydande belopp, måhända överstigande årsintäkterna.

Gällande regler om avdrag för värdeminskning av jordbrukets och skogsbrukets döda inventarier äro vidare i det avseendet principiellt felaktiga, att avdrag medges endast för ersättningsanskaffning, men icke

för ny uppsättning. Kostnaden för nyuppsättning av inventarier innebär en kapitalinvestering, för vilken något avdrag såsom för omkostnad icke kan ifrågakomma. Jordbrukaren — liksom rörelseidkaren — måste emellertid i princip vara berättigad att, i den mån denna kapitaltillgång trots reparation och underhåll minskar i värde, erhålla avdrag för värdeminskning även å dessa inventarier. Av praktiska skäl kan uppenbarligen avdrag för anskaffningskostnaden för nyuppsättning icke medgivas i samma ordning, som nu gäller i fråga om avdrag för ersättningsanskaffning av inventarier. Skall rätt till avdrag medgivas för anskaffning av inventarier i samband med nyuppsättning, måste därför den metod, som begagnas beträffande inventarier i rörelse, komma till användning.

Med avseende å tillämpningen medföra gällande regler betydande svårigheter, främst därigenom att i praktiken gränsen mellan ersättningsanskaffning och nyuppsättning ofta är svår att draga. Det torde t. ex. ej sällan inträffa, att anskaffning av en ny maskin delvis är att hänföra till nyanskaffning och delvis till nyuppsättning. Det må vidare erinras om att inventarier kunna hava försålts under ett beskattningsår och motsvarande antal och slag inköpts under nästpåföljande beskattningsår såsom ersättning för de tidigare försålda. I sådant fall föreligger givetvis icke nyuppsättning.

I propositionen nr 191 till 1951 års riksdag förordades att endast de jordbrukare skulle äga rätt att taxeras efter bokföringsmässiga grunder, som underkastade sig på visst sätt ordnad bokföringsskyldighet. För dessa borde avdrag för värdeminskning å inventarier beräknas på samma sätt som för rörelseidkare.

Samtidigt med nämnda proposition upptog bevillningsutskottet till behandling motioner, vari framställdes yrkanden av i huvudsak samma innebörd som i motionerna I:252 och II:308. Liknande motionsyrkanden har även varit föremål för behandling vid 1956 års riksdag. Santliga motionsyrkanden har på förslag av bevillningsutskottet avvisats. I sitt betänkande nr 28/1956 framhöll bevillningsutskottet bl. a., att jordbrukare, som önskade ernå en bättre inkomstfördelning mellan olika år än den kontantmetoden erbjöd, erhållit möjlighet därtill genom rätten att övergå till räkningsmässig redovisning. Härigenom tedde sig en ändring av de vid taxering enligt kontantmetoden gällande reglerna om avdrag för anskaffning av döda inventarier inte lika nödvändig som tidigare. Det var å andra sidan enligt utskottets åsikt angeläget att man tillvaratog föreliggande möjligheter att minska olägenheterna av nu förefintliga brister hos kontantmetoden, i den mån detta kunde ske utan att deklarations- och taxeringsförfarandet mer avsevärt komplicerades eller kontrollmöjligheterna försämrades. Huruvida det var möjligt att med beaktande av dessa krav införa en rätt till avdrag för värdeminskning å maskiner och redskap var en fråga, om vilken utskottet då inte kunde göra något uttalande. Därvid blev svaret på frågan beroende av om en sådan begränsning till vissa inventarier var lämplig och om det var möjligt att införa en sådan avdragsrätt vid sidan av existerande avdragsregler. Enligt utskottets uppfattning torde en dylik avdragsrätt inte böra införas utan att man samtidigt omprövade frågan hur

inkomst vid försäljning av inventarier skulle behandlas i beskattningshänseende.

I en den 26 augusti 1959 dagtecknad promemoria (stencilerad) framlade skattelagssakkunniga förslag om ett obligatoriskt avskrivningssystem med räknenskapsenlig avskrivning å maskiner och inventarier vid all kontantmässig redovisning av jordbruksinkomst. Nämnda förslag har emellertid inte föranlett lagstiftningsåtgärder.

Frågan om avskrivning å inventarier på grundval av annat värde än anskaffningsvärdet behandlades av *företagsbeskattningskommittén* i dess år 1954 avgivna betänkande med förslag till ändrad företagsbeskattning (SOU 1945:19). Kommittén föreslog inte någon ändring i tidigare gällande bestämmelser om avskrivning på grundval av anskaffningsvärdet. Härvid erinrade kommittén om den kritik, som riktats mot avskrivningsregler innebärande en periodisering av den historiska anskaffningskostnaden. I tider med fallande penningvärde medför dylika regler att det sammanlagda beloppet av gjorda avskrivningar inte svarar mot kostnaden för ett återanskaffande av en med den avskrivna maskinen likvärdig sådan. Det kan således göras gällande att i angivna läge en viss förtäring av företagets kapital äger rum genom beskattningen. Från näringslivets sida har också vid skilda tillfällen yrkats, att avskrivningarna borde få grundas på maskinens nuvärde vid varje avskrivningstillfälle. Vid övervägande av frågan om avskrivning på anskaffningsvärde eller nuvärde fann kommittén, att så starka invändningar från såväl teoretisk som praktisk synpunkt måste framställas mot en avskrivning på nuvärdet, att kommittén inte kunde förorda något förslag i denna riktning. Härvidlag hänvisade kommittén till det förhållandet att någon enhetlig uppfattning inte råder om det teoretiskt riktiga i en avskrivning på nuvärdet. Det hävdas nämligen, anförde kommittén, att något godtagbart resultat inte uppnås om man isolerat beaktar prisförändringarna för allenast en post i balansräkningen. En förlust på tillgångssidan sammanhängande med en nedgång i penningvärdet kan mycket väl från företagets synpunkt vara kompenserad genom en vinst på passivsidans skulder. Det sagda exemplifierades av kommittén med det tänkta fallet att en maskin helt finansierats med lånade medel och de mot avskrivningarna svarande beloppen skall användas för amorteringar å lånet. Om avskrivning på nuvärdet skulle medges i en sådan situation, innebar detta endast att företaget tillfördes en vinst lika stor som den förlust, vilken långivaren åsamkas. Kommittén underströk vidare de utomordentliga praktiska svårigheter, som skulle vara förenade med tillämpningen av en bestämmelse av dylik innebörd. Härom anförde kommittén följande.

Skulle nuvärdet fastställas för varje tillgång för sig, föreligger merendels det förhållandet, att på grund av teknikens utveckling den äldre maskinen ersatts av en ny med helt eller delvis annorlunda konstruktion, varför rätta jämförelser mellan anskaffningskostnaderna vanligen inte kan göras. En

undersökning och omräkning av antytt slag skulle behöva verkställas för varje maskin och varje år. En annan möjlighet skulle vara att söka fastställa ett för vissa grupper av inventarier gemensamt prisindex, men även ett sådant prisindex är då det gäller det enskilda företaget ofta nog högst missvisande, beroende på en skiftande sammansättning av inventariebestånd och maskinernas individuella ålder. Med denna metod skulle alltså nås högst ojämna resultat samtidigt som tillämpningssvårigheterna i det väsentliga likväl skulle bestå.

Kommittén framhöll tillika, att spørsmålet om avskrivning på anskaffnings- eller nuvärdet i väsentlig mån reducerades till följd av den av kommittén föreslagna degressiva avskrivningsmetoden, vilken tillät en avskrivning av mer än 50 procent av anskaffningsvärdet under de två första åren, samt än ytterligare på grund av kommitténs förslag i fråga om lagstiftningen rörande investeringsfonder.

Två *reservanter* inom kommittén uttalade, att de inte kunde godta de mera teoretiska argument på vilka majoriteten grundat sitt avvisande av frågan om avskrivning på ett högre värde än anskaffningsvärdet. De betonade den betydelse den fria avskrivningen haft för företagen i tider av starkt stigande återanskaffningskostnader på maskiner och inventarier. Om det i företaget arbetande kapitalet i ett sådant läge skall kunna hållas intakt, var enligt reservanternas mening en avskrivning på återanskaffningsvärdet eller i varje fall på de löpande nuvärdena erforderlig.

Företagsbeskattningskommitténs förslag i nu berörda del lades — med vissa jämkningar — till grund för nu gällande lagstiftning.

Frågan om rätt till avdrag för avskrivning å maskiner och inventarier på grundval av återanskaffningskostnaden har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling, senast vid 1962 års riksdag. På hemställan av bevillningsutskottet i betänkande nr 25 avslogs då motionsvis framställda utrednings- och lagstiftningsyrkanden om rätt till avskrivning på återanskaffningsvärdet. Utskottet uttalade därvid att förevarande spørsmål borde prövas i samband med allmänna skatteberedningens överväganden rörande företagsbeskattningen i dess helhet. Utskottet framhöll även att värdesäkringskommittén vid sina överväganden skulle komma att uppmärksamma frågan om avskrivning av maskiner och inventarier på grundval av tillgångarnas återanskaffningsvärde och underströk, att de i Sverige gällande reglerna för avskrivning av maskiner och inventarier som helhet framstår som tämligen liberala i förhållande till vad som tillämpas i andra med Sverige jämförbara länder. Särskilt gällde detta om man beaktade att svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar genom att utnyttja lagstiftningen om konjunkturinvesteringar har möjlighet att på en gång avskrivna nu ifrågavarande tillgångar. Med anledning av uttalande i vissa av motionerna att avskrivning på återanskaffningsvärdet tillämpades vid bl. a. statens järnvägar framhöll utskottet att det förhållandet att avskrivningarna vid järnvägstrafiken skedde på återanskaffningskostnaden sammanhängde

med det sätt på vilket järnvägstaxorna kalkylerades men att en dylik avskrivning i berörda fall även var motiverad av anslagstekniska skäl.

Motionerna

Av innehållet i de förevarande motionerna må här återges följande.

I *motionerna I:252 och II:308* framhålles att frågan om avdrag för värde-minskning av maskiner och inventarier på grund av rationaliseringen inom jordbruket fått en allt större betydelse. Kostnader för inköp av skörde-tröskor, traktorer och andra dyrbara maskiner måste — menar motionärerna — anses som kostnader för intäkternas förvärvande, alldeles oavsett om vederbörande jordbrukare tidigare innehåft en maskin av samma sort eller inte. Den nu gällande ordningen innebär därför en direkt orättvisa mot jordbrukare som deklarerar enligt kontantprincipen.

De år 1961 införda reglerna om rätt till förlustutjämning synes inte göra det mindre angeläget att utjämna beskattningen medelst en bunden avskrivningsplan för de jordbrukare som av olika skäl föredrar att deklarerera efter kontantprincipen. En sådan avskrivningsrätt skulle stimulera den driftrationalisering, som är så nödvändig för att förbättra lönsamheten inom jordbruk.

Motiveringen för yrkandet i *motionerna I:435 och II:530* återfinnes i *motionen II:526*. I sistnämnda motion framhålles, att en avskrivning på återanskaffningsvärdet skulle förbättra möjligheterna till ökad självfinansiering.

Det förhållandet att avskrivning nu skall göras på grundval av anskaffningsvärdet medför i tider med fallande penningvärde att det sammanlagda beloppet gjorda avskrivningar för en maskin eller ett inventarium inte kommer att svara mot kostnaden för att anskaffa en likvärdig maskin eller ett likvärdigt inventarium. Härigenom sker en förtäring genom beskattningen av det i företaget arbetande kapitalet.

Vid den tid då den fria avskrivningen var tillåten hade angivna förhållande icke så stor betydelse för de skattskyldiga som kunde utnyttja rätten till fri avskrivning, eftersom det i företaget arbetande kapitalet till den del det avsåg maskiner och inventarier genom avskrivningsrätten kunde hållas intakt. Läget har emellertid nu blivit ett annat och mer oförmånligt.

Att avskrivning på återanskaffningsvärdet även av statsmakterna ansetts vara en riktig princip illustreras därav att sådan avskrivning sedan länge tillämpats vid postverket, televerket och statens järnvägar samt under senare år jämväl i fråga om vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Rätt till avskrivning på återanskaffningsvärdet skulle kunna förverkligas om man tillgriper ett förenklat schablonförfarande. I stället för att i efterhand beräkna den slutgiltiga stegringen av anskaffningskostnaden för en

viss maskin eller en viss grupp maskiner eller andra inventarier torde man kunna nöja sig med att utgå från en schablonmässigt beräknad förändring i prisnivån. Erfarenheten ger vid handen att priserna under en maskins eller ett inventariums ekonomiska varaktighetstid genomsnittligt sett stiger med 20 å 25 %. Med hänsyn härtill skulle rätt till avskrivning å 120 % av den ursprungliga anskaffningskostnaden ge ett i stort sett tillfredsställande resultat.

Motionärerna uttalar sig slutligen för lämpligheten av att för jordbrukare, som deklarerar enligt kontantprincipen, införes en rätt till planenlig avskrivning å maskiner och inventarier.

Utskottet

Om inkomst av jordbruksfastighet beräknas enligt kontantmetoden får kostnad för inköp av sådana maskiner och inventarier, vartill motsvarighet förut funnits å fastigheten, avdragas vid taxering för det beskattningsår, då inköpet skedde. Föreligger nyuppsättning av maskiner och inventarier medges däremot över huvud taget inte något avdrag.

Vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder och av rörelseinkomst är skattskyldig i princip berättigad till årliga värdeminskingsavdrag för anskaffande av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier. För bestämmande av avdragets storlek anvisar kommunalskattelagen olika avskrivningsmetoder. Dessa har det gemensamt att hela anskaffningskostnaden får avskrivas under kortare eller längre tid. I regel får avdrag ske årligen med en på visst sätt beräknad del av anskaffningskostnaden, men i vissa undantagsfall kan hela kostnaden för en tillgång avdras på en gång det år, under vilket tillgången i fråga anskaffats.

De förevarande motionerna gäller dels frågan huruvida vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt kontantprincipen avdrag för anskaffande av maskiner och inventarier bör medges i form av värdeminskingsavdrag enligt avskrivningsplan och dels frågan huruvida avdrag för värdeminskning kan medges på grundval av ett annat värde än tillgångarnas historiska anskaffningskostnad. Sålunda yrkas i motionerna I:252 och II:308 utredning av frågan om rätt till planenlig avskrivning å maskiner och inventarier jämväl för jordbrukare med kontantmässig redovisning och i motionerna I:435 och II:530 ändring av punkt 3 c av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen av innebörd, att avdrag för beräknad framtida prisstegring å maskiner och inventarier medges med visst schablonmässigt bestämt belopp.

Utskottet upptar först till behandling yrkandet i motionerna I:252 och II:308 om rätt till planenlig avskrivning å maskiner och inventarier i jordbruk med kontantmässig redovisning.

Då kontantprincipen år 1910 infördes som grund för taxering av inkomst av jordbruksfastighet var jordbruket i stor utsträckning inriktat på självhushållning och den maskinella utrustningen av obetydlig omfattning. Genom den tekniska utvecklingen och den därmed följande driftrationaliseringen inom jordbruket har emellertid förhållandena radikalt förändrats och frågan om avdrag för värdeminskning av maskiner och inventarier kommit att få allt större betydelse.

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen framlade 1943 års jordbrukstaxeringssakkunniga förslag att för samtliga jordbrukare taxering skulle ske efter bokföringsmässiga grunder. Att en dylik redovisningsmetod inte infördes som obligatorisk vid 1951 års lagstiftning berodde, såsom framgår av departementschefens yttrande i proposition nr 191/1951 s. 48 f inte på en divergerande uppfattning i fråga om lämpligheten av redovisningsmetod utan på svårigheten att för dåvarande taxeringsorganisation bemästra en tvångsvis övergång för alla jordbrukare. Vidare ansåg departementschefen stora svårigheter föreligga för de mindre jordbrukarna att klara en bokföringsmässig redovisning. Övergången till en sådan redovisning har, i vart fall inte i taxeringshänseende, fått den omfattning som ansetts önskvärd. Anledningen härtill torde i stor utsträckning vara de fördelar, som kontantmetoden erbjuder, bl. a. genom möjligheten till skattefri realisation av inventarier och att genom inköp av begagnade inventarier erhålla skattemässiga förmåner genom avdrag vid senare ersättningsanskaffningar.

Enhetliga regler om planenlig avskrivning å maskiner och inventarier i jordbruket skulle otvivelaktigt medföra avsevärda förbättringar i taxeringshänseende, inte minst därigenom, att sådana regler skulle komma att onödiggöra de många skatteprocesser med ofta svåra gränsdragningar mellan nyuppsättning och ersättningsanskaffning, som nuvarande avdragsregler i fråga om kontantjordbruket föranleder.

I en den 26 augusti 1959 dagtecknad promemoria framlade skattelags-sakkunniga förslag till ändrade regler angående värdeminskningssavdrag av innebörd, att sådana avdrag borde medges i form av räkenskapsenlig avskrivning å maskiner och inventarier i jordbruk. Departementschefen uttalade i proposition nr 56 till 1962 års riksdag om rätt till avdrag för värdeminskning å täckdikningsanläggningar och skogsvägar i inkomstkällan jordbruksfastighet, att ställningstagandet till en översyn av beskattningsmetoderna för jordbruket borde anstå till dess allmänna skatteberedningen framlagt sina förslag. Skattelags-sakkunnigas promemoria har sålunda ännu inte föranlett lagstiftningsåtgärder.

Såsom 1956 års bevillningsutskott anfört ter sig numera, sedan rätt till taxering av jordbruksinkomst enligt bokföringsmässiga grunder införts, en ändring av de vid taxering enligt kontantmetoden gällande reglerna om avdrag för anskaffning av döda inventarier inte lika angelägen som tidigare. Jordbrukare, som önskar ernå en bättre inkomstfördelning mellan olika år

än den kontantmetoden erbjuder, har ju fått möjlighet härtill genom rätten att övergå till bokföringsmässig redovisning. Det måste vidare understrykas att ett införande av rätt till värdeminskingsavdrag enligt avskrivningsplan för kontantjordbruken knappast kan ske utan att man samtidigt omprövar frågan hur inkomst vid försäljning av inventarier skall behandlas i beskattningshänseende. Det kan antagas att allmänna skatteberedningens arbete på ett avgörande sätt kan påverka lösningen av detta och andra hithörande spörsmål.

Med det anförda avstyrker utskottet utredningsyrkandet i motionerna I:252 och II:308.

Vad härefter angår yrkandet i motionerna I:435 och II:530 vill utskottet erinra om att vid 1955 års riksdag infördes avsevärt vidgade möjligheter för företagen att göra avsättningar till investeringsfonder. Denna rätt till fondavsättning, som avsågs skola utgöra ett betydelsefullt komplement till bl. a. avskrivningsreglerna i fråga om maskiner och inventarier, har under 1959 ytterligare utvidgats. I proposition nr 6 till 1959 års riksdag med förslag till ändring av 1955 års förordning om investeringsfonder för konjunkturtutjämning uttalade departementschefen, att syftet att stimulera långfristiga investeringar borde tillgodoses genom en ökad rätt för företagare att ta investeringsfonder i anspråk och inte genom en generell utvidgning av avskrivningsmöjligheterna. Detta motiverade departementschefen bl. a. med att de svenska skattereglerna innebär möjligheter till avskrivning och annan s. k. förtäckt resultatutjämning, som är större än i flertalet andra länder, varför en generell utvidgning av rätten till avskrivningar skulle få andra och från skattepolitisk synpunkt mera betänkliga konsekvenser här än annorstädes.

I detta uttalande vill utskottet instämma. Utskottet vill även erinra om att 1955 års beslut om företagsbeskattningen innebar en liberalisering av rätten till avdrag å maskiner och inventarier så till vida, att enskilda företagare, som tidigare endast haft möjlighet att avskrika dylika tillgångar efter plan, erhöll rätt till räkenskapsenlig avskrivning.

Enligt utskottets mening är förevarande spörsmål sådant att det — i likhet med frågan om värdeminskingsavdrag å maskiner och inventarier i kontantjordbruken — bör prövas i samband med allmänna skatteberedningens överväganden rörande företagsbeskattningen i dess helhet. Härtill kommer att värdesäkringskommittén — enligt vad utskottet erfarit — vid sina överväganden även torde komma att uppmärksamma frågan om avskrivning å maskiner och inventarier på grundval av återanskaffningsvärdet.

Vad slutligen angår uttalandet i motionen II:526 — i vilken motiveringen för yrkandet i motionerna I:435 och II:530 återfinns — att avskrivning på återanskaffningsvärdet tillämpas vid vissa av statens affärsdrivande verk

vill utskottet — i likhet med 1962 års bevillningsutskott — erinra om att detta förhållande inte har något egentligt samband med frågan hur de taxeringsmässiga avskrivningarna bör beräknas. Att avskrivningarna i de berörda fallen sker på återanskaffningskostnaden sammanhänger med taxesättningen vid verken men är motiverat även av anslagstekniska skäl.

På grund av det anförda anser sig utskottet inte kunna biträda lagstiftningsyrkandet i motionerna I:435 och II:530.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:252 av herr Arvidson m. fl. och II:308 av herr Magnusson i Tumhult m. fl. angående värdeminskningsavdrag å maskiner och reskap vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt den s. k. kontantprincipen, samt

2) de likalydande motionerna I:435 av herr Hagberg m. fl. och II:530 av herr Heckscher m. fl. angående avdrag vid beskattningen av inkomst av rörelse för beräknad framtida prisstegring å maskiner och inventarier, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1963

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, fröken Ranmark, herrar Stefanson, Oscar Carlsson, Wårnberg, Lundström, Yngve Nilsson, Sundin och Paul Jansson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Göteborg, Nilsson i Svalöv, Kårlander, Engkvist, Asp, Christenson i Malmö, Magnusson i Borås, Andersson i Essvik, Eriksson i Bäckmora och Forsberg.

Reservationer

I) av herrar *Hagberg*, *Yngve Nilsson*, *Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka — under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I:252 av herr Arvidson m. fl. och II:308 av herr Magnusson i Tumhult m. fl. — ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna och sålunda under punkten 1) hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om införande av rätt att vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt den s. k. kontantprincipen avdraga kostnad för anskaffande av maskiner och redskap genom värdeminskingsavdrag enligt avskrivningsplan.

II) av herrar *Hagberg, Yngve Nilsson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka — under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I:435 av herr *Hagberg* m. fl. och II:530 av herr *Heckscher* m. fl. — ansett, att utskottet bort tillstyrka motionärernas förslag om rätt till avskrivning å maskiner och inventarier i förhållande till beräknat återanskaffningsvärde och sålunda under punkten 2) hemställa,

att riksdagen måtte antaga det vid motionerna fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

III) vid punkten 1) av utskottets hemställan av herrar *Sundin* och *Eriksson* i Bäckmora. samt

IV) vid punkten 2) av utskottets hemställan av herrar *Stefanson, Lundström, Gustafson* i Göteborg och *Christenson* i Malmö.